

OPONENTSKÝ POSUDEK

Jméno rigorozanta/rigorozantky:	Mgr. Jakub Stromšík, Ph.D.
Téma práce:	Právní úprava osob v obecném zákoníku občanském a v současném občanském zákoníku
Rozsah práce:	143 stran textu, 158 stran celkem
Datum odevzdání práce:	28.4.2021.

1. Aktuálnost (novost) tématu

Tématem oponované práce je srovnání právní úpravy fyzických osob ve Všeobecném občanském zákoníku, kdy v práci je použit, snad poněkud nepřesný, český překlad názvu – obecný zákoník občanský, a právní úpravy osob v současném zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Přesto, že autoři nyní platného občanského zákoníku i řada dalších děl jurisprudence i komentářové literatury se problematikou statusovou i s náhledy do minulosti zabývají, lze považovat téma práce za aktuální a nosné. Diachronní komparace má potenciál pro sledování a dokonce následnou konceptualizaci trendů přístupu k pojmu osoba, fyzická osoba, člověk ad. a stejně tak k uchopení a konceptualizaci jejich právní úpravy v českých zemích, ale rovněž k identifikaci změn v přístupu k právům a povinnostem, právnímu jednání ad. fyzických osob v komparaci věků. Takový přístup může mít relevanci nejen pro poznání a porozumění minulosti, nýbrž rovněž *de lege lata* i *de lege ferenda*. Již na tomto místě je nutno podotknout, že nyní se u posuzované práce jedná o uznání obhájené disertační práce za práci rigorozní, tedy lze odkázat ve většině na připomínky a náměty, které již vznesli oponenti i vedoucí práce v posudcích k práci disertační a není nezbytné tyto v tomto oponentském posudku opakovat. Jen na okraj lze zmínit, že úspěšně obhájená disertační práce, jež je nyní předkládána k uznání za práci rigorozní, byla přepracovanou verzí dříve neobhájené práce, kterou kol. Stromšík na základě připomínek následně nově upravil cca v rozsahu z 1/3. Do textu upravené práce byly zařazeny např. pasáže týkající se aktuálních témat umělé inteligence (s. 69 – 74) anebo dětských dlužníků (s. 109 – 110), které zdůraznily aktuálnost tématu.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Zpracování tématu se mohlo opřít o poměrně nemalý sylabus pramenů, literatury i dalších zdrojů dotýkajících se zkoumané problematiky, což na druhou stranu jistě kladlo zvýšené nároky v rámci heuristiky na výběr zdrojů pro zpracování tématu. Náročnost na teoretické znalosti je zvýšena také komparativní povahou tématu. Přestože se o použitých metodách čtenář v práci podrobněji explicitně nedozví, lze z obsahu práce konstatovat, že kol. Stromšík použil při zpracování oponované práce metody právně historické, právně teoretické i metody obvykle užívané právní filozofií a obory platného práva. Zpracování i metody v zásadě odpovídají požadavkům kladeným na rigoroní práci, která se týká platného práva i právní historie.

3. Formální a systematické členění práce

Práce začíná úvodem, v němž autor přiblížil smysl práce, její účel a rovněž cíle (s. 1 – 5 práce). Oproti běžným obsahovým standardům v pracích obdobného typu v úvodu absentuje jak podrobnější rozbor tvůrcem aplikovaných metod, tak nejdůležitějších zdrojů či dosavadního stavu bádání. „*Hlavním cílem této práce je porovnat právní úpravu fyzických osob v obecném zákoníku občanském z roku 1811 (ABGB) a českém občanském zákoníku z roku 2012, a to zejména úpravu tzv. pasivního statusu osoby v právním smyslu (tj. právní*

osobnosti).“ (s. 1 práce). Práce na s. 2 uvádí: „Přestože je tato práce zaměřena na právní úpravu fyzických osob (tj. z pohledu pozitivního práva), je nezbytně nutné zkoumat také historický, resp. právně-filozofický základ této úpravy...“ Svrchu psaná souvětí by, spolu s vymezením účelu práce, kterým je mj. dobrat se skutečného významu institutů stávajícího občanského zákoníku (s. 2 práce), dávala tušit že práce bude primárně prací z oboru platného občanského práva a tedy, že i většina textu bude věnována poslední rekonstrukci základního civilistického kodexu v oblasti právní úpravy osob. Skutečnost je ovšem poněkud odlišná. Ze tří kapitol, jež tvoří vlastní stať práce (kapitola č. 1 s názvem Občanského právo na území českých zemí práce, s. 6 – 43, kapitola č. 2 s názvem Historický vývoj pojmu osoba, s. 44 – 77 a kapitola č. 3 Právní úprava fyzických osob v obecném zákoníku občanském a v současném občanském zákoníku, s. 78 – 132) představuje většinu z druhé kapitoly a cca polovinu první a poslední kapitoly matérie právně historická, takže obsahové rozdělení mezi dějiny a současnost je téměř v ideální polovici. Přitom lze říci, že např. u pasáží ohledně vývoje občanského práva se jedná o natolik stručný exkurz, že by bývalo bylo možné, aby se práce omezila v této části pouze na vývoj relevantních aspektů, tj. právní úpravy práva osob, když stejně jsou různé dílčí otázky občanského či přesněji civilního práva (netýkající se práva osob) dtčeny pouze letmo či opomenuty. Druhá kapitola má povahu spíše právně-filozofického akcentu pojmově-teoretických východisek. Vzhledem k již výše řečenému tématu a účelu práce dle úvodu gros práce, kterému by možná mohl být rozsahově věnován ještě o něco větší význam, představuje kapitola č. 3, jež tvoří cca 40% práce. Ta se navíc zabývá nejen konceptem osob fyzických, nýbrž rovněž morálních a právnických (s. 85 – 97). Toto má však svou relevanci, a to z důvodu konceptualizace a přístupu autora, upozorňujícího na vymezení pojmu osoba.

Systematika práce je založena na kombinaci chronologického a věcného kritéria, kdy nejprve je sledován vývoj přípravných prací, posléze terminologie a různá pojetí osob v průběhu dějin, dále právní úprava a konečně ochrana osobnosti v obou kodexech. Takový přístup je pro čtenáře vstřícný a dobře umožňuje se soustředit na vnímání shod a odlišností obou juristických regulací.

4. Vyjádření k práci

Jak již bylo napsáno výše, posuzovaná práce byla obhájena jako disertační práce na PF UK a nyní je podána žádost o její uznání za práci rigorozní. Vyjádření oponenta k posuzované práci se tedy má soustředit na následující body: a) Téma odpovídá zařazení do oboru právní historie, ale dobře reflektuje rovněž multidimenzionalitu práva, když díky použité komparativní metodě významně zasahuje i do současné české civilistiky. b) Předložená práce k uznání rozsahově odpovídá požadavkům kladeným na rigorozní práce. Podle údajů v práci uvedených má 392 199 znaků včetně mezer, což daleko přesahuje na rigorozní práce požadovaných 180 000 znaků včetně mezer. c) Obhajoba disertační práce, předkládané nyní k uznání za práci rigorozní, byla hodnocena prospěšně, disertační práce byla tedy úspěšně obhájena. d) Práce podle sdělení rigorozanta nebyla doplněna po obhajobě disertační práce žádnými dodatky, jde o původní text disertační práce. e) Obsah práce není nyní v zásadě zastaralý, byť by bylo možné zmínit některé další zdroje (některé budou zmíněny níže). Práce zajímavě a formálně i logicky vhodným způsobem zpracovává téma, které je jejím předmětem. Upozorňuje na některé ne zcela akcentované skutečnosti vzhledem k evoluci koncepcí osob v právních předpisech a jurisprudenci vycházející ze společných kořenů, byť s odlišným následným vývojem. Tím přispívá k oborovému diskurzu. Otázka právní úpravy osob a příp. srovnání jejího vývoje bude bezpochyby v budoucnu předmětem zkoumání dalších autorů. f) Kol. Stromšík při vypracování práce prokázal dostatečnou odbornou

znalost i samostatné tvůrčí schopnosti pro vytvoření rigorozní kvalifikační práce z tématikém okruhu právní historie, ve kterém je práce posuzována jako rigorozní. Tvůrčí schopnosti, odbornost i znalosti právněhistorické rigorozanta potvrdil vedoucí i posudek pana prof. Gábríše ohledně disertační práce. Vyzdvihnout lze i skutečnost, že práce je současně přijatelná a obhajitelná pro obor občanského práva, jak vyplývá z posudku pana doc. Frinty. Vyzvednout lze např. také některé právněfilozofické aspekty reflektující možnosti plurality korektních výkladových závěrů. Např. lze pochválit zmínění otázky sbližování entit právnických a fyzických osob (s. 66, 85 práce) či abstrakce člověka do právní entity osoby dle Savignyho (s. 97 práce) a normativistů (s. 102 – 103, 138 – 142 práce). Slabinou je ne zcela dotažená struktura a větší rozsah pasáže s informacemi ohledně obecného vývoje kodifikací soukromého práva, když takové informace lze vnímat jako notoriety. U připomínek je možné dále odkázat na posudky oponentů k disertační práci.

5. Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle práce	Cíl práce, jež byl zmíněn výše, byl splněn.
Samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství	Práce je předkládána k uznání za práci rigorozní. Zásadní pro identifikaci samostatnosti a původnosti zpracování jsou poznatky oponentů disertační práce. Zejména pan doc. Frinta se velmi podrobně věnoval rozboru této otázky a posuzovaná práce by měla být v tomto ohledu dle jeho údajů v pořádku. Shoda nyní se vyjevívá u předložené práce k uznání je dána právě skutečností, že jde o žádost o uznání práce.
Logická stavba práce	Stavba práce je logická, s drobnými výhradami k rozsahu jednotlivých částí, zmíněnými výše.
Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů) včetně citací	Autor vycházel z dostatečné současné, dobové i zahraniční literatury, a to odborné a z části i popularizační (zejm. u elektronických zdrojů), dále z právních předpisů i z historické i stávající judikatury. Poznámkový aparát a formulace citací konvenují s požadavky na kvalifikační práci tohoto typu. Bylo by nicméně možné doplnit některé další tituly. Např. u Koldínova zákoníku mohla být alespoň zmíněna poslední edice i sborník s ní vydaný, které jsou výsledkem projektu vyřešeného na PF UK. Přestože mohla jistou překážku dostupnosti zdrojů představovat situace spojená s pandemií covid, bylo by možné použít další komentářovou literaturu, příp. novější vydání této. Např. u komentáře Petrov, Výtisk, Beran existuje vydání z roku 2019.
Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)	Analýza ve vztahu k tématu je na přiměřené úrovni.
Úprava práce (text, grafy, tabulky)	Úprava práce je přehledná, formáty, velikost písma ad. odpovídají vzorům a požadavkům rigorozních prací na PF UK.
Jazyková a stylistická úroveň	Práce odpovídá svou jazykovou i stylistickou úrovní požadavkům kladeným na rigorozní práci.

6. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Jak již bylo zmíněno výše, bylo by možné soustředit se u vývoje občanského práva v historii českých zemí pouze na ty aspekty, které se přímo týkají tématu. Tím by potřebná komplexnost práce jistě neutrpěla. Např. je na s. 15 práce zmíněna novelizace ABGB z roku 1915, která se tématu právní úpravy fyzických osob nedotýkala. Naproti tomu u zákona č. 276/1914 ř.z. bylo možné provést podrobnější rozbor též s odrazem aplikační praxe. Dále se nabízela možná otázka nakolik současnou podobu právní úpravy ovlivnil mezitímní vývoj a změny koncepčního přístupu v období po skončení právní úpravy ABGB na našem území ve srovnání se stávající podobou právní úpravy fyzických osob např. v Rakousku anebo v Lichtenštejnsku.

Podnětným je např. na s. 32 zmínění principu rovnosti v civilním právu, neboť argumentace obsažená v důvodové zprávě našeho občanského zákoníku, jež proti sobě staví snad až příliš příkře zásadu autonomie vůle a zásadu rovnosti, není jediným možným legitimním pohledem jurisprudence. Kol. Stromšík v práci rovněž správně upozornil na význam sledování trendů a konceptualizací evoluce institutů, k nimž došlo mezitím nejen v právním řádu ČR, ale rovněž ve státech, kde zůstal Všeobecný občanský zákoník v platnosti a účinnosti (s. 2, 100). Pozorným přečtením před odevzdáním bylo možné prevenovat některé drobné gramatické či věcné nedostatky, v jinak kvalitní práci. Např. překlep v nadpisu 1. kapitoly a taktéž nadpis třetí kapitoly, když ta se ve skutečnosti dotýká též morálních a právnických osob. Bylo by možné argumentovat např. i dobovou literaturou. Zajímavé pro další případný výzkum by mohlo být zjištění, např. jaký vliv na konečnou podobu právního institutu měly různé zdroje, z nichž oba kodexy vycházely. Zvláště, když by bylo možné výrazněji akcentovat právní i spolenskou socio-ekonomickou realitu doby předbřeznové ve vztahu k ABGB, stejně jako v protikladu k tomu realitu současnosti ve vztahu k OZ 2012. Zmíněné drobnosti však nikterak nesnižují celkovou kvalitu práce.

Doporučení/nedoporučení práce k uznání za práci rigorozní.	Doporučuji práci k uznání.
---	----------------------------

V Praze dne 28.6.2021.

Doc. JUDr. Jiří Šouša, Ph.D.
oponent/oponentka